

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.

Pentru România pe an 15 Lei.

Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă cu
prețuri foarte moderate

Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă.

„ASOCIAȚIUNEA“

S'au sfârșit înălțătoarele sărbări naționale dela Timișoara și azi, din toate nu ne-au rămas decât amintirile, pe care se clădesc impresiile și reflecțiile legate de mișcările noastre culturale.

La acest loc nu ne preocupă amănuntele adunării dela Timișoara. Reflexiunile ce ni-se îmbie sunt isvorite din considerații generale asupra felului și a entuziasmului, cu care se munceste la noi pentru cultura națională.

Recunoaștem cu toții, că cultura națională e pavéza neprețuită a românismului nostru și tot aceasta cultură e temelie afirmării noastre naționale. Și de aceea dorim să prezentăm adunările „Asociațiunii“ — a depositului culturii și literaturii poporului român — ca sărbări naționale așezate pe un distins nivel social și cultural.

Nisuițele noastre de a imprima acestor sărbări caracterul dorit, — în timpul din urmă se dovedesc tot mai mult, — zadarnice și neajunse la scopul dorit.

Căci ori cât de succese ar fi sărbările împreunate cu adunările generale ale „Asociațiunii“ — succesul acesta e numai relativ numai local și e mult prea departe de succesul general, de succesul dorit.

Căci nu e chemarea „Asociațiunii“ să aibă cel mai mare succes în banchete și în petreceri, pelângă care dispăre aproape totdeauna scopul cultural și literar al „Asociațiunii“ și doar câteva sfărâmaturi administrative dacă se remarcă în ședințele adunărilor generale.

Este aici un rău mult mai mare decât să putem acusa numai comitetul central s'au numai publicul ce sălășluiește adunările generale ale „Asociațiunii“.

De aceea nici nu facem recriminații la adresa unora sau altora, — fără cu toții trebuie să nisuiem la estirparea răului incubat și poate la reforma felului de muncă săvârșit în sinul și sub egida „Asociațiunii“.

Munca aceasta de îndreptare e mult prea importantă — decât să-i fixăm cadrele potrivite — așa din o trăsătură de condeiu.

D'aceea de data asta constatăm faptul că asupra muncii săvârșită de „Asociațiune“ și arătată în adunările generale — incap foarte multe excepțiuni. Și apoi ne gândim la felul reformelor —

potrivite pentru realizarea mai multor progrese și mai gustate roade — în viitor.

Până când biroul „Asociațiunii“ în frunte cu primul funcționar salarizat — cu prim secretar, se cred organe strict administrative rēul va fi greu de îndreptat. Căci secțiunile literare, cărora vrea prim secretarul să le dea întreagă răspunderea culturală și literară — prea sunt depărtate de centrul lucrărilor, ca să poată primi această responsabilitate — cu sorți de cinstită achitare.

Și apoi despărțimintele „Asociațiunii“ — unul câte unul sunt prea slabe, decât să poată procura vre-un avânt cultural și literar mai de seamă.

Ar fi potrivit poate să se introducă adunări teritoriale, la care să ia parte mai multe despărțiminte — ai căror bărbați fruntași să discute asupra mijloacelor și felurilor potrivite de muncă roditoare.

Când adunările teritoriale se vor ținea — se înțelege cu mai multă ispravă și poate cu mai puține sărbări costisitoare, — atunci adunările generale nu ar găsi terene atât de înfălinate și nu s'ar sfârși cu atât de neînsemnate succese reale, adresate culturii și literaturii poporului român.

Felurile nou de muncă poate ar fi în stare să facă legătură între „Asociațiune“ și popor mult mai strânsă și mai rodnică. Poate ar găsi cărări pe care să se poată trimite roadele „Asociațiunii“ și în sate și în cătușe. Căci așa cum se face azi nu e bine și nu e ducător la scop.

Am spus aceste păreri acum imediat după adunarea dela Timișoara, ca să escităm dorul de contemplație a fruntașilor neamului nostru, căci de sigur vor găsi de adevărate păreri noastre prin cele petrecute la Timișoara și în alți ani, în alte locuri și poate vor socoti ca sosit timpul să cerce întruparea de doruri și aspirații nou — legate de „Asociațiune“.

V. o — dă.

Noua lege militară.

Să dă în vileag de foile semioficioase din Pesta, că cele două ministere de apărare țării, din Viena și Pesta, au gătat planul cel nou de lege militară. Planul va fi dat acum celorlalți ministri spre a-și spune păreri privitor la el.

Noua lege recere numai **slujba de doi ani**, în loc de trei ca până aci, în schimb mărește numărul soldaților. Peste tot legea de până acum se schimbă foarte mult (dându-se și unguirilor lucruri cari până aci nu le aveau, și lăsându-se uitării celelate popoare ale țării!..)

Intre altele dreptul de voluntariat pe un an, se susține, ba se chiar lărgeste, dându-se dreptul de voluntar și la grade școlare și sociale, cari până acum nu l'au avut.

Noul plan de lege va fi supus desbaterilor dietelor în luna November a. c.

In fața necazului.

Am urmărit cât am putut desbaterile din consfăturile celor mai de frunte Reuniuni Economice din țeară, asupra modurilor în care s'ar putea mai cu bine ajuta poporului, în acest an rău. S'au adunat la sfat conducătorii Reuniunii economice regnicolare (à toată țeara), la Pesta, cei ai Reuniunii economice ardelenesti la Cluj, și alții pe aiurea. Și ce durere am văzut, că nici cei în stare a cunoaște lucrurile mult mai de aproape, ca noi, nu-și pot da un sfat mântuitor, toți dau așa zicând din umeri, și își îndreaptă privirile spre — guvern, zicându-și, tu de nu vei ajuta în mod simțitor, că noi puțin de tot putem. Tu, însă, da, ai putea! Ai putea scărița vămile pe cucuruzul și bucatele peste tot, ce vin din alte continente (din America, La Plata, etc.), ai putea scărița prețul de transport pe tren pentru tot ce se zice nutreț, fie natural, fie măestrit, că sunt fabrici de nutrețuri măestrite, și economii necăjiți să-și poată procura și de acestea, fără a plăti măcar pentru dusul lor pe trenuri prea mult. Tot i-ai ajutat cu ceva. Astfel va fi rău de tot, că cucuruz nu s'a făcut mai nimic. Cu ce se vor hrăni milioanele de oameni săraci din Ardeal și din alte părți ale țării, cari și în anii cei buni nu mănăcă pâne de grâu, că n'au, ci numai mălaiu? Cu ce își vor îngrășa câte un purceluș, ca să aibă unsoarea de lipsă la casă? Ne-având cu ce, să va urca grozav prețul unsoării, puțința de traiu și va fi vai de marea mulțime de popor.

Și, durere, n'am putut afla încă, că guvernul și-ar fi aplecat urechea spre aceste voci îngrijate. Poate că o va face, că ministrul de agricultură a făcut săptămânile trecute călătorii prin țeară, ca să vadă mai de aproape lipsa și să audă trebuințele, — dar' de nu ar face-o prea târziu.

Zicem »poate« că o va face, căci nu voim să-i tragem la îndoială ori-ce bunăvoință, mai ales că nu de mult organele guvernului mângăiau pe economii necăjiți cu vorba, că — »guvernul își are planurile sale, dar' nu le poate descoperi încă lumii, nefiind asta în folosul causei«.

Dar' în același timp vedem, că chiar ziare serioase din Pesta, atacă viu pe guvern, pentru aceea-ce el face în treaba asta!

Se scrie anume, că gândul lui până azi s'a arătat numai în îngrijirea de — lipsele fabricelor de spirt, cărora le-a cumpărat cucuruz destul, ca să nu stee în loc, ci să aibă cu ce lucra mereu și mai departe!

E drept că ministrul își motivează părinteasca lui îngrijire pentru fabrici, prin 2 cuvinte la vedere destul de bune: întâi, că având fabricile cucuruz destul, pot să se lipsească de grumpenele ce altfel le trebuiesc, și grumpenele pot rămânea spre hrana poporului, — a doua, că statul are dela fabrici venite din dările lor, vre-o 80 milioane cor., și de s'or opri fabricile în loc, statul are pierderi foarte mari, deci trebuie să le vie într'ajutor.

Dar' cum le-a venit? Așa, că nu de mult i-s'a îmbiat privilegiu să cumpere tot cucuruzul de pe două corăbii uriașe englezești, ce veneau din La Plata. L'au îmbiat pe guvern cu cucuruzul, și anume așa de ieftin, ca dacă guvernul mai lasă ceva din vama cea mare pusă pe el și cât de cât din transportul pe tren, publicul poate avea cucuruzul în prețul de anul trecut, deci destul de ieftin.

Guvernul însă ce-a făcut? A cumpărat numai o corabie, cu atâta cucuruz cu cât îi ceruseră fabricile de spirt. Și are înțeles cu acestea, să-și spună numai cât le mai trebuie, că el le va procura cât le e de lipsă, tot cu acel preț suportabil, la care poate ajunge prin nițică reducere a vămilor și a transportului. Azi vama e 1 cor. de maza metrică; de aci să lase ce e cu cale. La transportul nutrețului pentru vite a lăsat 40% (aproape jumătate) scădere. Lase și la nutrețul pentru — oameni, și atunci noi am putea avea cucuruzul ieftin binisor, spre marea ajutorare a strîmtoratului popor. Dee apoi aceeași scădere de transport și pentru nutrețurile artificiale (măestrite), deschidă nițel credit mai larg institutelor ajutătoare a poporului cu bani, — și a făcut, deși nu prea mult, dar' cât de bun serviciu țării înșasi, care toată va suferi de jos până sus, de va suferi prea tare poporul, această talpă a țării.

Ne doare inima că nu putem aduce cetitorilor noștri știri mai bune mai reale, dar' nici la desnădejde nu vrem să fie înpinși.

Guvernul are interes cel puțin tot atât de mare să iasă întru ajutorarea populațiunii strîmtorate, pe cât are a sări în ajutorul... fabricelor de spirt, și credem că el va și face totul ca să deschidă puțința de ajutorare.

Nu vom urmări chestia și vom vesti pe cetitori, ca să se știe orienta, să nu se arunce prea repede în brațele mișelilor speculanți, cari folosesc necazul lui pentru a-l suga și mai rău ca în alți ani.

Să fim încă cu nițică răbdare.

Din pildele altora.

Profesorul universitar italian din Roma, Pasquill Villari, a scris de curând în o mare revistă italiană, un articol asupra iredentismului, articol care află, pricina iredentismului nu în aplicațiile din afară, ci precum de fapt e: în nemulțumirea popoarelor subjugate, cu felul cum sunt tractate de stăpânitorii zilei. Arătând ce mare e curentul iredentist în Austria cum toți Italienii din Triest, Trient, Istria, etc. se doresc în afară, — profesorul Villari, fost ministru, se întreabă:

„Dar' de ce nu fac (Italienii) din alte țări iredentism? Sau mai corect: De ce nu este în acele țări iredentism (năsuință de a se desface din țeara în care trăesc și a se alipi la țeara națională ce e leagănel neamului lor)? Răspunsul e acesta:

„Dacă un Italian din Italia, merge, zicem, în un canton italian din Elveția, și vorbește italienilor de acolo despre »ideea mare italiană, (de a-i uni pe toți într'un corp), aceia își răspund: „Nu-ți face închipuiri, frate; noi în Elveția ne simțim foarte bine, și n'avem de gând să ne urim cu Italia! Așa trăim noi aici, cum nouă ne place; avem neatîrnare deplină, avem toată libertatea câtă o putem pofti; limba ne e asigurată și o folosim liberi în toate școalele noastre; suntem cărmuiți cu dreptate; dările nu ne apasă. De ce ne-am dori aiurea?“

„Ei bine, se întreabă profesorul italian, cum ai putea face iredentism în o astfel de țeară? Acolo unde se produce iredentism, trebuiesc căutate cauzele lui în stările locale de acolo? Căci (în Austria) Italienilor, dacă-s mai puțin, li-se ia dreptul de a se ocărui ei pe sine, la ceea-ce după legile țării ar avea drept, ci așa-i administreză, că tot interesele Nemților și a Slavilor sunt spriginite. Aceasta nemulțumire e unul din cele dintâi isvoare ale iredentismului. Căci cum să poți privi cu nepăsare le aceea, că în Triest, Istria, Dalmația, înființează mereu la școale germane și slave, pentru o populațiune care e totul, ori în mare parte, italiană? Și ei, după-ce au plătit darea din care se susțin aceste școli (străine pentru ei), apoi trebuie să mai aducă uriașe jertfe, ca să-și asigure și învățătarea limbii italiene (în școale proprii! Chiar ca la noi! R. L.)

„Numai puținii sunt aceia, cari își pot închipui urmările unei astfel de stări de lucruri!

„Pentru populațiunea italiană a Austriei chestia limbii, e chestie de viață ori de moarte! Oamenii pun aici azi mai mare preț pe limba și cultura italiană, ca pe înșasi viața lor! Sunt deplin încredințat, că dacă li-s'ar da neatîrnarea ce li-se cade după

lege și școlile de lipsă, repede ar fi pace. (Vorbește de școli superioare înființate de stat, că inferioare își susțin ei).

„Fiind vorba de universitatea din Triest, rău face guvernul (austriac) că o tractează ca chestie politică. Dacă Austria ocrotește naționalitatea și cultura fiecăruia din popoarele sale, rău face, că Italianilor nu le dă acest scut.

„Unde se-și câștige Italianii creștere italiană, dacă cursurile paralele italiene dela universitatea din Insbruch s'au sistat, și diplomele câștigate în Italia, nu le primesc de valide? Deși în urmă e de lipsă să se înființeze și o universitate italiană în Austria, precum sunt universități germane și slave! Și ce vrea să însemneze aceea, că în Rovereto vreau înființarea universității, dar' în Trient, nu? A- ceea, că vor înființa universitatea italiană, dar' n'o să aibă nădejde de viață lungă“.

Am reprodus aceste părți din articolul mai mare, al învățatului italian, ca să se vadă de mulți oportuniști și fricoși de-ai noștri, cum luptă pe aiurea adevărații naționaliști! În toată Austria a-bia-i o mână de Italiani, doar' cam câți Sași sunt în Ungaria! Și vedeți la ce-au ajuns prin stăruințele lor neînfrante naționale! Au ajuns, că la vechia și marea universitate din Insbruck, s'au înființat pentru limba lor cursuri paralele; ear' dacă le-au încetat acum de o vreme, ei cer să li-se înființeze universitate deosebită, italiană, din care să iese tinerul italian, italian curat, nu corcicit cu nemțismul din universitățile țării! Și li-se va înființa și asta, deși nu chiar în locul unde ei o cer. Căci ori-cât înjură unii și alții pe Austria, acolo naționalitățile sunt totuși mai ocrotite, ca de pildă în minunata „Ungarie“? De aceea, că Italianul să capete, fie măcar și numai în anii de universitate, creștere germană ori slavă, nici nu vrea

să știe, i-se pare ceva peste puțină!

Cu cât mai mare e datorința noastră a însemnatului număr de Români din Ungaria, care singuri facem un cap de țeară, — să luptăm aici pe moarte și pe viață, pentru dreptul natural și legal al limbei noastre, pe care ocărnuitorii zilei vor să ni-o scoată, și din școala poporală, — când mâna de Italiani austriaci nu se lasă fără să le dea și universitate!

Dar', adevărat, pentru a impune guvernelor, încât să-și respecte dorințele și cererile tale legale, — trebuie dusă luptă, activitate, națională politică prin zeci de ani, cu toată bravura, cu toată îndârjirea, cum de fapt o duc în Austria naționalitățile negermane mari și mici, până și puțintei Italiani!

Lista viriliștilor din comit. Hunedoarei.

Conspectele oficiilor de dare, despre aceia cari plătesc dare mai multă, au fost espuse până în 18 la comitat. Pe baza acestor conspecte comisiunea verificătoare va compune lista viriliștilor.

În contra acestor conspecte se poate reclama la comisiunea verificătoare.

Fiind compunerea listei viriliștilor de mare importanță publică, numele acelor români luați în conspectele amintite cari pe baza dării simple socotite ori pe baza dării socotite dublu pot pretinde ca să fie luați în listă.

În conspectul oficiului de dare din Orăștie se află următorii români:

- * Dr. Ioan Mihai (Vinerea) 3765 cor. 80 fil.
- Ioan Vulcu, comerciant (Orăștie) 1270 cor. 55 fil.
- * N. Vlad, apotecar (Orăștie) 469 cor. 17 fil.

O, da, pe-un nor să sbor și de-oi [muri,
Ca norul să mă risipesc în vânt,
Căci chiar un rege mândru de-ași [mai fi,
Nimic nu mă mai leagă de pământ!

Deja mă vîd cu ochii lăcrămînd
Nemărginirea spintecînd în sbor,
Și lupt să-mi risipesc amarul gând
C'am fost când-va și eu un muritor.

Intregul haos, strălucit, enorm,
E-al meu de-acum, și nu mai simt [durere
Și 'ncet, încet, furat de vis, adorm
Pe brațele eternecei himere!...

Și ce ușor mă simt, și cum ași vrea
Ca timpul nesfârșit să-mi fie visul!
Eu sbor, plutesc mereu și 'n fața mea
Fantastic să deschide Paradisul,

De voiuri muri curînd, învins de dor,
Nu mă huliți și dați-mi, vai, iertare:
Eu m'am născut și-am fost un visător,
Dar lumea voastră nu-i pentru visare.

Când rece sta-voiu și nesimțitor,
Voi dați-mi pace, liniște, uitare:
Am fost născut să sufăr și să mor,
Dar suferința mea a fost prea mare!

Și nu mai plângeți, ci privind la mine
Gândiți la rostul vieții necinstit;

- Nicolae Părău (Orăștie) 403 cor. 90 fil.
- Simion Corvin (Orăștie) 389 cor. 61 fil.
- Iosif Indrieș (Băcăinți) 373 cor. 45 fil.
- * Dr. Aurel Vlad (Orăștie) 366 cor. 71 fil.
- George Baciu (Orăștie) 337 cor. 04 fil.
- Liviu Friedmann, notar (Șibot) 334 cor. 40 fil.
- Vasile Bidu (Orăștie) 321 cor. 61 fil.
- * Dr. Aurel Muntean (Orăștie) 280 cor. 40 fil.
- Aviron Balomiri, preot (Balomir) 229 cor. 79 fil.
- * Dr. Romul Dobo, medic (Orăștie) 227 cor. 73 fil.
- * Dr. Stefan Erdélyi, medic (Orăștie) 226 cor. 16 fil.
- * Ioan Botean, preot (Bințișni) 190 cor. 52 fil.
- * Dr. Ioan Pop, medic (Orăștie) 171 cor. 30 fil.

În conspectul oficiilor de dare din Hunedoara, aflăm următorii români:

- Simion Chirca, comerciant (Hunedoara) 435 cor. 36 fil.
- * Dr. George Dubleş (Hunedoara) 405 cor.
- N. Stoichiția, măcelar (Hunedoara) 322 cor. 28 fil.
- Nicolae Dima (Hunedoara) 304 cor. 70 fil.
- * Petru Popovici, preot (St. Măria-de-peatră) 388 cor. 44 fil.

În conspectul dela Hațeg:

- Ioan Baciu, comerciant (Hațeg) 1300 cor. 71 fil.
- Teodor Dobo, întreprinzător (Hațeg) 1265 cor. 99 fil.
- Iuonuțiu Ștefănescu, întreprinzător (Petroșeni) 1035 cor. 57 fil.
- Bucur Popovici, comerciant (Hațeg) 1033 cor. 18 fil.
- * M. Bontescu, avocat (Hațeg) 456 cor.
- Ioan Dimă, jun. (Lupeni) 449 cor. 20 fil.
- Stefan Sielariu (Hațeg) 440 cor. 11 fil.
- N. Todose (Hațeg) 387 cor. 59 fil.
- Petru Oprea (Merisor) 361 cor. 50 fil.
- * N. Socol, preot (Livezeni) 292 cor. 26 fil.
- * Gavriil Suci (Hațeg) 289 cor. 26 fil.

În conspectul dela Ilia:

- Iosif Petrovițiu (Dobra) 428 cor. 53 fil.

O, ce poemă plină de suspine
În pieptul meu atunci va lua sfârșit!

Tot vis, tot vis, căci încă visător
Mă voi lupta cu-acest ocean de spume
Și vai, cât sufăr, plîng și cât 'mie [dor:
O, ce păcat că m'am născut pe lume!

O, ce durere 'mi sbuciumă avîntul
Prin alte lumi mai blînde-a rătăcii!
Locașul meu va fi în veci pămîntul
Și tot acest pămînt mă va 'nghiți.

Florian I. Becescu.

PE TREN...

Linuței.

În sfârșit după multele formalități și ceremonii se vedeau singuri într'un compartiment de clasa a doua a trenului. Își începuseră călătoria de nuntă, așteptată cu atîta dor... Era o păreche așa de frumoasă și se simțeau așa de fericiți... mai fericiți ca în toată viața lor — căci se știau acum uniți în dulcea lor dragoste prin binecuvîntarea, ce înainte cu vre-o câteva cîsurî, numai — le-o rostise preotul, înaintea altarului.

Vuetul roatelor și ascuțitul fluierat al locomotivei le făcea așa de bine.

- Florian Budiu, comerciant (Zam) 393 cor. 30 fil.

În conspectul dela Baia-de-Criș:

- Aron Fejer (Brad) 552 cor. 89 fil.
- * Stefan Albu, profesor (Brad) 471 cor. 90 fil.
- George Impărat (Brad) 459 cor. 50 fil.
- Ioan Stan (Brad) 429 cor. 30 fil.
- N. Obedeu (Brad) 364 cor. 24 fil.
- G. Balaș, comerciant (Baia-de-Criș) 324 cor. 47 fil.

În conspectul dela Deva:

- * Alexandru Hosszu (Deva) 479 cor. 60 fil.
- * George Popovici, preot (Leșnic) 362 cor.
- * Francisc Hosszu (Deva) 340 cor. 40 fil.
- Ardelean Nicodin (Deva) 342 cor. 20 fil.
- A. Nicoară (Deva) 318 cor. 45 fil.
- Dionisiu Ardelean (Deva) 292 cor. 68 fil.
- * Andrei Truca, preot (Simeria) 291 cor. 52 fil.
- * Manase Iar, preot (Simeria) 273 cor. 41 fil.

Acei domni, a căror nume este însemnat cu o steluță pot pretinde, ca darea să le fie socotită dublu.

Facem atenți pe toți aceia, cari împreună cu darea femeii sau a copiilor minorenî, plătesc cel puțin 300 cor., dare directă și nu sunt luați în conspecte și pe aceia cari au drept la computarea dublă a dării și plătesc cel puțin 150 cor. dare directă să-și înainteze reclamațiunile și rugărilor în termenul cel mai scurt la vicecomitele comitatului.

Conform §-ului 26 a legii municipale dreptul la computarea dublă la an:

Profesorii, învățătorii, redactorii de jurnale și reviste, preoții, membrii interni și externi a camerelor comerciale, cei cu diploma de doctor, de profesor, de avocat, ingineri apotecari, forestieri, etc.

Ne place, a crede, că apelul nostru va fi ascultat, de toți aceia, cari au dreptul de a fi luați în lista viriliștilor.

Ochii lor erau la fereastră privind frumoasele peisaje ce le-o oferea câmpia nemărginită...

În fund de zare albastră se vedeau cocourile în formă de triunghiuri și în auz le răsună al rîndunicilor ciripit — apoi cucuruzele culese — pe alte locuri tăiate chiar și paie, — grăul verde încolțit și răsărit, aci o miriște mare, mai apoi trifoiul cu capul negru de răscopt ce era toate... toate le aduceau aminte de tristul prolog al toamnei apropiate.

Privirea ei vagă și rătăcită în depărtări, formele frumoase ale taliei și gurița seducătoare, de pe care lipsea acum zimbetul șagalnic ce-i sta neșpus de bine, atrăseseră pe un moment ochii lui, cari nu se mai săturau privindu-o, — pe când ea străbătea cu gândul nemărginitele cărări ale trecutului...

Se vedea fată mare, eșită de pe băncile școlii... în casa unchiului său, avocat în provincă, încungiurată de adoratori, cari toți căutau să-i prevină toate dorințele, să-i satisfacă toate capriciile... Și în gând îl vedea pe el, da, pe Ionel, care era cel mai zglobiu dintre toți, cel mai cavalier și mai mare curtezan.

Intreg trecutul era viu înaintea ei, se părea că e alătura de el, se părea că alătura joacă valsul plutitor...

Increderea se răsbună.

Dacă Rusia, despre care în cercurile oficerești chiar și la noi, așa credea, că acuși peste puțină de a fi bătută, — suferă înfrîngerii rușinoase de jumătate de an într'una, — apoi aci nu e alta decât răzbușnarea sorții asupra ei, pentru-că prea s'a încrezut ea și slujbașii sei, în sine înșiși, și prea s'au uitat de sus la popoarele din jurul lor, crezute „sălbatece“ și „proaste“, deși, de-și deschideau puțintel ochii, vedea că le sunt chiar superioare, și atunci se pregăteau de vreme, se întăreau bine și nu puteau păți cele pățite.

Că lucrul acesta așa e, o mărturisește în chip autoritativ chiar un episcop rusesc, care a petrecut mai mult timp în Dalny (în Manciuria). Episcopul Inocențiu, care scrie acum în o foaie bisericească rusească printre, altele:

„Când petreceam în Dalny, tristetă îmi umplea sufletul la vederea acelei nepăsări și ușurințe, cu care se purtau acolo oamenii noștri și în ajutorul războiului. Așa se purtau, ca și cum acolo, în depărtatul Răsărit, ei n'ar avea a se teme de nimic, și ca și când ar fi cu totul gata de războiu! Cele dintâi bubuituri de tun însă, i-a scos cu totul din sărite, și au perdit capul și au fugit care 'ncotro!

„Dar' abia au încetat bubuiturile, și oamenii, crezînd că e gata războiul, s'a dat ear' la petrecării în localurile publice. În ziua când corabia „Jenissei“ punătoare de mine submarine s'a nenorocit și marinarii ei zăceau leasă pe carle chineze în strade, — placate mari lipite pe strade invitau lumea la — petrecere cu joc!

„La îndrumarea autorităților militare a trebuit să plec de grab la Karbin. Tina de pe stradele orașului, se potrivește cu cea din sufletele oamenilor. Imi era peste puțină să nu dau mereu de oameni beți, înjurînd prosteste de să-ți astupi urechile.

„Numărul femeilor ușuratece, cari au fost alungate din Manciuria la izbucnirea războiului, ne arată mai bine starea morală de aici. Nu e mirare, că populațiunea baștinașă, se întoarce cu scîrbă de cătră Ruși, cari voesc să se dea de răspânditorii

O, da, valsul acela... A fost cel din urmă... Cât de neastemplat era Ionel atunci, cum o necăjea cu fel și fel de întrebări... Și ea, cât era de naivă — cât de puțin pricepătoare...

Dar' în sfârșit ce? El o ofensase, și ea — s'a răzbunat! E doar' un lucru știut de toată lumea, că mai ales femeile sunt ambițioase și țin mult la felul lor de cugetare și gândire — și dacă femeia vrea să se răzbune, apoi răzbușnarea ei nu cunoaște stavilă...

Și a făcut și ea — căci femeie era și ca atare contra legilor firii nu s'a putut opune.

Auzi acolo! Câtă nerușinare și ce puțin cavalierism — să o întrebe el — el, Ionel — pe care îl crezuse cu totul altcum, zi, să o întrebe în vârtejul jocului, că pe cine are ea drag și apoi să-i facă declarații de amor și culmea — să-i impute ei că ar fi amoretată, că inima ei bate pentru altul... Dar' i-a și răspuns și ea... I-a dat lovitura cuvenită.

L-a respins așa precum merita. Și la adecă vorbind ce drept avea el să se amestece în „afacerile ei“. Se știe doar' că inimii nu 'i-se pune zăgazuri, precum nici nu 'i-se poate porunci că pe cine să iubească...

Sunt însă anumite momente în viața omului, când singur dorește ceva și de 'l-ai întreba ce dorește, el

FOIȚA

O, ce păcat...!

Ce nesfârșită-i zarea ce 'nconjoară
Acest amar și umilit pămînt!
Ce fericit e norul care zboară
Și cât de mic și de 'ntristat eu sunt!

Ce demnă e de plîns închipuirea
Ce ne urzește visuri din nimic,
Ne leagă de-acest pămînt simțirea,
De-acest pămînt îngrozitor și mic!

Departa 'n nesfârșirea străvezie
Acolo-ași vrea să sbor, să cânt, să [pier,
Din nori să-mi fac un pat de reverie,
Și-acoperiș din cristalinel cer!...

Uitat de toți, pierdut, prin sori pri- [beag,
Să-mi fie somnul luminat de stele,
Și-atunci să string la pieptul meu [cu drag,
Fantoma sfîntă a iubirei mele.

Nemuritor, tîind mereu 'naintea
Albastrul haos, luminător, profund,
În căutarea unei lumi mai sfînte
Prin infinit să urc și să m'afund.

— culturii. Dacă te duci din partea rusească a orașului, în cea chineză, nu te va surprinde superioritatea lor morală.

„Dintre soldații ce zac prin spitale — zice episcopul — mai mult de jumătate sunt de aceia, cari nu în războiu au fost răniți, ci zac de boale ce și le-au contras prin viețea lor ușuratică!

„Și toate acestea — încheie episcopul trist — se întâmplă într'un timp, când numărul oștirilor în Manciuria, și așa nu e prea mare, când de fiecare om e lipsă mare, ca să lupte pentru bunăstarea și învingerea Rusiei!

„Istoricul războiului acestuia, va trebui să se ocupe și de aceste lucruri triste, dacă va vrea să zugrăvească tabloul credincios al celor ce se petrec în Asia-răsăriteană“.

Atât graiul episcopului, despre trimișii ruși în Manciuria.

În același timp însă cetim prin ziare știri foarte caracteristice și despre stările din lăuntrul țării, acasă.

Se scrie anume, că de curând tribunalele rusești auump lut temnițele cu tineri ruși din familii de cele mai bune, închiși toți pentru furt! Când i-au dus înaintea judecătorilor, și i-au întrebat, că de ce s'au dejosit a fura, ei copii altfel bine crescuți? Au răspuns scurt și îndesat: „Pentru-că am voit să furăm, și n'am avut noroc, că am fost prinși“. Firește i'ua închis frumușel după mărirea faptelor lor.

Ear' acum iese fața lucrului la iveală: acei tineri n'au furat pentru-că doar' ar fi fost împinși de patima de a fura, ci pentru-că închizându-i, se nu-i poată duce ca soldați în războiul acesta, pentru care n'au nici o inimă! Tot așa fără inimă s'or fi luptând și soldații de pe câmpul de războiu, de aceea le merge așa prost.

Națiune vrednică e națiunea japoneză: acolo în toată țeara abia se află 200 familii de Jidani! Nu-i sufer printre ei. De aceea au și moravuri așa bune și nu-i popor stricat, că nu i-a străbătut încă jidovimea.

Insuși nu știe ce se-ți răspundă. Așa fusese și ea. Incungiuată de cavaleri, pentru ideal... Se părea că-l chiar găsisse în persoanele lui Ionel — și Cornel — nu putea însă se-și alegă din doi pe care ar fi voit. Erau doar' amândoi atâta de frumoși, numai cât deosebirea era că Ionel era zglobiu și vesel — pe când Cornel era tocmai contrarul mai sficios mai naiv și retras — bine cumpenit la vorbă. Și ea se sbătia necontentit, era de-apururi contrariată de ea înșasi. Dorea să nu-i vadă, să nu-i mai audă, să fie departe de ei, dar' Doamne, tocmai contrar dorințelor ei — aceasta parte a omului, pre tinde imperios partea sa și cu cât îi dorea pe ei mai departe și îi alunga, cu atâta erau mai aproape, și-i vedea în continuu înaintea ochilor sei sufletești. Voia să se-și alegă unul din ei — îi apărea la moment icoana celuilalt cerând intrare la porțile inimii... Și ea nu mai avea ziuă bună, nici nopțile nu le putea dormi — într'un sbucium fără sfârșit o cuprindeau zorile albe.

Dar' s'a făcut lumină, și înaintea ochilor ei. Incet... încet sficios par'că ca el însuși, răsărit-a icona lui Cornel.

Da! Cornel, numai e vrednic de dragostea ei; și în urma valsului în urma amintirilor dela balul din urmă — Ionel îi era de tot indiferent. Se

Reuniunea II. de înmormântare din Deva,

înființată la 1886 — și 8 filii ale ei

întemelte din 20 Octombrie 1903 până în 11 Septembrie 1904.

Azi avem 8 filii: Nr. II. *Dobra* are 280 membri, a împărțit la 15 familii 1500 cor., are 400 cor. fond. Nr. III. *Becean*, lângă Făgăraș, are 2800 membri, a împărțit la 5 familii de ale membrilor repositați 500 cor., are fond 1000 cor. Nr. IV. *Radna-Lipova* are 150 membri, a împărțit 300 cor. la 3 familii, are 300 cor. fond. Nr. V. *Alba-Julia* are 100 membri, fond 260 cor., a împărțit 40 cor. ajutor, redus în mod provisor, până crește fondul. Nr. VI. *Cujir* are 190 cor. fond, 40 membri. Nr. VII. *Petroșeni-Petrila* are 33 membri, fond 68 cor. 20 fil. Nr. VIII. *Loman* are 78 membri, fond 193 cor. 62. fil.

Filia IX. Romos și Romoșel

am înființat-o abia la 11 Septembrie 1904 și s'au înscris 150 membri, are 390 cor. fond pentru ajutoare și 100 cor. pentru „fondul de binefacere al reuniunii“, donați în aceea-și zi de părintele *Nicolae Roman* din *Romoșel*, un apostol și preot model al parohiei și tractului seu. La acest rezultat fără seamăn au contribuit din *Romoșel* și d. notar cercual *Petru Truca*, d. primar *Avram Nasta*, care a avut la masă mai mulți dintre inițiatorii filiei, d. *Avram Dubleş*, învățător. Iar din *Romos* s'au distins în zel apostolic preotul tiner de bună speranță *Adam Basarab*, d. paroch *Ioan Vaidean*, d. notar comunal *Cornel Grădina* și d. învățător *Sabin Safta*, sfetnicul meu iscusit, carele mi-a dat prețioase informațiuni locale, petrecându-mă în trăsura din *Romos* la *Romoșel*.

Director substituit al filiei e p. *Nicolae Roman*, portărel d. învățător *Sabin Safta*. Iar ceilalți domni sunt toți bărbați de încredere ai reuniunii pentru aceste comune și jur. Toți 3 preoții primesc și poartă, drept distincțiune și sarcină, câte o „carte de binefacere și propuneri“ și carte de plănsori, ca se înainteze și controleze mersul corect și interesele prescise, conform statutelor și normelor statorite.

Constituirea aceasta însă — cu mare mândrie o spun — e numai provisorie. Romosul nu se lasă odată cu capul, *Romoșelul* asemenea. Fie-care vrea să fie filie separată. Ca atare însă fiecare comună trebuie să aibă cam 350 de membrii. Acum curge o nobilă și mult laudabilă luptă în bine între cele 2 lupte. Aud, că *Romosul* are deja aproape 300 membri. Eri am primit invitarea dela părintele *Basarab* din *Romos*, să poftesc din nou la *Romos*

vedea că-l compătimentește, că-i pare rău de el, până-când pentru celalalt avea totdeauna câte o vorbă dulce, câte un cuvânt încurajător.

Și când Cornel a cerut-o, și unchiul seu i'a dat de știre — atunci ea nu a zis ba.

Scăpată de amintirile duioase își întoarce privirea cătră el și vându-l cum se uită la ea, îl întreabă: Ce te miri?

— Mă uit, mă mir și mă întreb de e adevăr ori ba? Ești a mea pentru totdeauna?...

Dulce și amăgitor îi răsună glasul ei în urechi.

— Da! a ta pentru totdeauna, numai a ta.

Nici o vorbă nu mai schimbă gurile — se înțeleg numai ochii singuri ei între ei, ei, care știu atâtea povești frumoase de dragoste duioasă, scaldată în seninătatea dulcii fericiri...

Și ropotul ritmic al roatelor dela tren sună nefcetat și vioi, vesel că poartă pe brațele sale doi oameni fericiti...

Călin.

și se le fac o filie separată, cu o constituire locală în Romos.

Harnici fruntași, harnic popor.

Reuniunea mamă Deva

a avut anul trecut, 1903, cu totul 471 membrii, acum are 558 membri. A încheiat a. 1903 cu un venit curat în bani gata de 2000 cor. În Deva mai sunt 2 reuniuni surori »*Dévai első temetkezési egyesület*« și »*Dévai ipartestületi temetkezési egyesület*«. Prima a avut 470 membrii, a doua 420 membrii.

Venitul curat la prima a fost a. 1903, după datele publicate în »*Hunyadvármegeye*« nr. 24—1904 în bani gata 1424 cor. 96 fil., cu toate, că e cu 6 ani mai veche decât reuniunea noastră și încodată așa de bogată. A doua reuniune a avut 640 coroane furate, tribunalul, ca for criminal și ministrul decid deja în cauză.

Numărul ambelor reuniuni face astăzi cam 870. Reuniunea noastră cu filii cu tot are astăzi 1800 membrii, e încă-odată și ceva mai mult decât ambele reuniuni. Observ însă, că — după pornirea organizată în toate filiele existente și vre-o 4, câte sunt în pregătire, numărul membrilor și averea lor tocmai acum toamna, din Septembrie până în Decembrie, crește totdeauna mai tare. Până la încheierea anului 1904 numărul va crește, în cazul cel mai rău la cel puțin 2000 de membrii.

Și astăzi, reuniunea noastră are cei mai mulți membrii în Ardeal.

Deva, 22 Septembrie 1904.

Director:

Aug. A. Nicoară, m. p.

NOUTĂȚI

DI DR. AUREL VLAD înșăcăratul deputat naționalist, — după adunarea „Asociațiunii“ din Timișoara a mers în mai multe comune fruntașe din părțile Oraviței, ear' mâne, *Duminecă* în 25 Septembrie va vorbi poporului, convocat de mai mulți fruntași din acele părți, la o adunare populară în comuna Sasca-montană.

Toți Românii doritori de a neamului bine și înaintare vor fi de față.

Cununie. Cu bucurie aflăm, că **DI DR. GEORGE WILT**, inspector școlar regesc din Nyiregyháza și **DȘOARA VICTORIA FRÂNCU**, **DI IOSIF BOTEAN**, profesor la școlălele din Deva și **DȘOARA FLORICA FRÂNCU**, își vor sberba cununia în 24 l. c. st. n. 1904.

Sincerile noastre felicitări.

Regina Italiei are — fecior. Pe cât de cu mare încordare așteptam la curtea rusească noua naștere a țarveneii, care avuse 3 fete și nici un fecior, care se fie moștenitor de tron în linie dreaptă, și pe cât de mare le-a fost bucuria, când nainte cu vre-o 5 săptămâni țarvena a dat naștere la un fecior, — pe atât de mare e de-o săptămână încoace bucuria în toată Italia, că regina *Elena* a dat și ea în 16 Sept. (Vinerea trecută) seara, la 11 ore, naștere iar la un fecior, după-ce până'aci avuse și ea tot fete. Tot orașul s'a umplut de bucurie și cei mai mulți au pus steaguri de sberbătoare pe case, iar telegramele sburau în toată țara și în toată lumea ducând vestea de bucurie a curții regale italiene. S'au și hotărât cum se-l boteze: *Umberto*, unirea Italiei din mai multe principate într'un singur și însemnat regat. Regele a scris însuși telegramele cătră so-crul seu *Nichita* principele Muntenegrului, cătră Imperatul *Francisc Iosif*, Țarul Rusiei, regele Angliei și *Loubet* președintele republicii franceze. Toți au răspuns cu telegrame călduroase de felicitare. În toată Italia orașele au îmbrăcat haină de sberbătoare și s'au dat sberbi de bucurie că — au moștenitor de tron în linie dreaptă. Mai ales că bucuria Italiei nu e turburată prin nimic, cum a fost și e tulburată cea dela curtea țarului prin știrile fiorosului războiu cu iaponezii.

Rectificare. În piesa „*Aur*“, ce s'a dat în Brad la adunarea societății fondului de teatru rom. în 28 Sep. a. c., rolul „*Marinei*“ nu l'a jucat Dșoara *Maria Cristea*, — după cum a fost în invitații și în rapoartele din ziare, ce s'au făcut, — ci Dșoara *Aneta Robotin*.

Intăia zăpadă. Ni-se scrie din Cluj: După zilele ploioase, cari altfel au fost spre bucuria economilor, pentru-că au făcut să se otăvească minunat câmpurile, — Sâmbăta și Dumineca trecută a urmat de-odată așa o răcire a temperaturii, că oamenii au început a-și scormoni repede de prin dulapuri, nu numai pardesiurile, ci chiar paltoanele cele groase, și prin case și cancelarii s'a ațîțat focul în sobe. Sâmbătă spre Duminecă noaptea a brumătă de-a binele, iar munții din apropierea Clujului sunt plini de zăpadă până jos la ploale! Deci altă spaimă pe bieții oameni, că acestea ar fi presemnele unei ierni timpurie, de ceea-ce se ne păzească D-zeu, c'apoi biciul lui D-zeu va fi greu de tot! Și temerea e mare, pentru-că așa spun din bătrâni, că în anii când sberbătorile Jidovești. Anul nou al lor și ziua lungă (*Jonkipura* cad așa de vreme ca șs-tan (septămăna trecută) — atunci e iarnă grea și timpurie! — Dacă de acest rău ar păzi D-zeu poporul, apoi inimile multora s'ar ușura binicel, căci după ploile bogate ce au urmat și pe aici, ca și peste mai toată țeara, peste tot locul a țîșnit verdeața din pământ, par'că setoasă de a gusta viața ce îi fusese stinsă prin puternica ardere a soarelui toată vara. Oameni de prin comunele vecine spun, că de va da D-zeu și căldură să le poată usca, apoi pe aici au otăvuri așa de bogate, ca o cositură sdravănă de fân. Iar prin păduri, și pe pășuni, e pășune bună, și vitele ar avea cu ce se hrăni până în toamnă la căderea zăpezii.

Mai nou aflăm, că în noaptea de 20 Sept. n. a nins gros pe munții din jurul *Turzii*, ear' pe la *Câmpeni* și *Trascău* munții sunt coperiți de zăpadă chiar groasă! Aerul s'a răcit până la 4 grade Celsius. Din *Bistrița* se vestește, cu data de 20 Sept. că de-o zi acolo ninge într'una pe munții *Bărgăului*. Stratul de nea prins, e deja de 5—8 cm. În 21 Sept. la *Kezdi-Vásárhely* a fost ninsoare mare.

Asemenea și în alte părți a Ardealului. E toată nădejdea că timpul se va răbuna iarăși, dând călduri binefăcătoare, dar' în fața acestor ninsoari, gheață a străbătut multe inimi a bietului popor econom.

Intre Arad și Nemetszag trenul personal ce venea spre Arad în 19 Sept. la o cărnitură de drum a sberit din șine, căci drumul fiind ridicat tare (de 10 metri) s'a scufundat sub el. Locomobila a pornit-o la vale, în pământ, vre-o 3 vagoane de cl. III. pline de oameni, sau răsturnat, dar ca prin minune, moarte de om nu s'a întâmplat, ci numai mai mulți inși au fost răniți greu, și alții mai ușor *Fochistul* și-a rupt piciorul sberind de pe tren.

Prețul bucatelor în America — crește! Știrile din 17 Sep. n. spun-neau, că în bursa de bucate din America, în timpul din urmă prețul grăului a început să crească repede. În scurt timp a crescut per mm. cu 75 fil. Căci din publicațiunile oficiale a reușit, că ăstan a fost în America cu aproape 108 milioane de bushel-i mai puțin grâu, decât anul trecut. Având în vedere că anul trecut America a exportat numai cam 100 milioane bushel-i de grâu, — e semn că ăstan abia de va avea ce trimite din țară în afară!

Lume păgână. Tribunalul din Cluj pusese pe Sâmbăta trecută (17 Sep.) pertractarea înaintea curții cu jurați a procesului de omor a alor 6 flăcăi din un sat din jurul Clujului. În ceva beție din ceartă au trecut la bătae și au sfârșit-o în omor. Așa au dat toți în nenorocitul pe care-și pusese rădăcină, că toată zdremțe i-au făcut căpătina. Săriseră din ea țândări, pe care medicii le-au adunat de pe jos din locul omorului. În ziua pertractării s'a pus pe masa judecătorilor căpătina sfărâmată a mortului, spre înfiorarea tuturor celor-ce au văzut-o. Acusații, prinși toți șase și ținuți în prinoare preventivă la Cluj au recunoscut groaznic lor faptă. — Dar ascultarea lor, a toți 6, apoi și a unor martori, 4 a răpit mult timp. Toată ziua de Sâmbăta, de dimineața dela 9 până seara la 6, abia s'a gătat ascultarea lor și vorbirile de acuză a procurorului și de apărare a apărătorilor lor. Atunci tribunalul a ridicat ședința, anunțând, că mâne: *Duminecă, în 18 Sept. la 1/2,9 se continuă pertractarea.* Duminecă a venit rândul la sfătuirea juraților și aducerea verdictului lor, apoi retragerea tribunalului și croirea pedepsei. E surprinzător pentru noi, ca creștini, a-cest lucru: să se continue Dumineca o pertractare nesfârșită Sâmbăta. Prea se „modernizează“ în această țeară lumea!

Feciorii au fost altfel pedepsiți exemplar: Unul a căpătat 7 ani robie grea, altul 6, 3, 2, 1/2, iar doi țigani ce s'au dus și ei la bravură, unul 10 luni, altul 8. — Osândiții s'au declarat mulțumiți. N'au mai recurat.

Ne întrec negrii. În *Mew-Jork* a despus în 15 Sept. a. c. censura de avocat o domnișoară de negru, cu numele *Emilia White*, și și-a deschis cancelaria acolo.

O vorbă ca o sută. Un ziar maghiar din *Pesta* (M.—g.) necăjit de împrăjurarea, că în țara aste toată „politica“ se face pe poruncă, uneori pe poruncă din *Viena*, alte ori pe a alor 3—4 matadori „liberali“, — își începe primul seu așa:

„Cine face la noi politica? Doar alegătorii? Aceștia mai puțin! Ori fișpanii? Aceștia-s numai șpani (cum se pun la moșii mai mari!). Ministrii? Aceștia-s numai „tistartăi“ (purtători de seamă și de socoteli). Parlamentul? E moară, care tot macină. Presa? Asta e vânt, care spulberă și învărte pravul! Opini publică? De asta nu-i?“

Nu zău, că vă duc de ață, nu atăt *Viena*, care mai mult se ocrotește, decât prigonește, că sub aripele ei vă puteți umfla în pene și cât vă umflați, — dar vă duc de nas *Jidani*! Aceștia vă fac politica și vă pun în oala cu varză, găluștele pline și bine mirositoare, pe lângă care vă înghesuiți cu atâta lăcomie, încât nu odată pe zi uități de ori-ce demnitate și datorință față de principiile dreptății și echității față cu popoarele susținătoare de patrie!

Acesta e adevărul adevăr, și — durere, ce durere? rușine!, — pe acesta nu-l vedeți voi de loc!

Un articol de ziar plătit cu uni-forma de colonel și cu sabia sa. Colonelul german *Gaedke* a scris într'un ziar un articol despre omorul regelui *Alexandru* a *Serbiei*, și zicea: că el aproabă fapta ofițerilor ucigași, căci ei au fost siliți de împrăjurări să facă fioroasa lor faptă, pentru a mântui constituțiunea țării, care era primejduită prin regele mărginit, dus de nas de o femeie îngâmfată și fără tact.

Pentru acest articol colonelul a

fost trecut numai decât în pensie și oprit de a mai purta uniforma sa militară ori titula rangului ce-l avea!

Judecăți asupra anarhiștilor. Tribunalul din Barcelona a adus săptămâna trecută judecată în procesul pe presă al anarhiștilor Artal, care scrisese în o foaie anarhiștă lucruri grozav de ațâțtoare contra stărilor sociale. L'au osândit pentru acel articol la: *18 ani și 8 luni muncă silnică*, pe care are să o împlinească în temnița grea din Centa. Anarhiștul a primit osândă cu sânge rece, spunând: și așa sunt tiner, am timp încă să scap din ea. Și apoi va veni el un privilegiu când se va da grațiere robilor, și voi căpăta și eu. — Cu el de-odată au transportat la Centa și pe ziaristul anarhișt Claria, osândit la *36 ani muncă silnică*, pentru mai mulți articli agitatori anarhiști.

Bande de falsificatori de bani sunt, se vede, multe în țară. Abia de trece o lună, două de zile se nu cetim că ba acolo, ba acolo au prins și au arestat o bandă de falsificatori. Zilele astea în Pesta au arestat pe Szánthó János, fost neguțtor și pe Kiss Eerenz, pictor, cari arangeaseră în Str. Ștefan o fabrică întreagă de bani! Poliția a găsit în locuința lor două mașini de tipărit și turnat bani, și două mașini de fotografat, apoi mai multe hârtii pe cari probaseră tipărirea, înainte de a o executa, și colorile de lipsă și hârtia. Făceau bancnote de 20 coane. Tuturor li-să dau pedepse groznic de aspre, și tot nu înceată a se juca cu primejdioase măestrie. — Câte atari bande vor fi încă depre care poliția nu știe!

Aur măestrit? Săptămâna trecută o știre senzațională a făcut tură prin presa Europei, că anume un mecanic italian, Tit Fabian, a descoperit combinația mecanică cu ajutorul căreia poate face aur din contopirea cătoro altor materii la-olaltă. Inventatorul leagă foarte mari nădejdi de invenția sa. Materiile din cari fabrică aurul, ar fi: *aramă, fer, radium, argint și fosfor*. Secretul însemnatei invenții zace în aceea, cât se pun din fiecare în amestecătură, dar mai ales că la ce timp și cât de mult fosfor se pui. —

Militarii cred, că noua materie, care e mult mai tare ca cel mai fin oțel, se va putea folosi minunat la fabricarea de tunuri, pantere și bombe.

La culoare așa de mult se asemănă aurul adevărat, că nici nu-l poți deosebi. Dar în fond tot e mai prejos de aurului adevărat, produs de mâna creatoare a naturii.

După știri din Londra, inventatorul și-a vândut deja invenția la marea casă Rottschild, care vor fabrica aurul în stabiliment chimice din Belgia. A primit șase milioane franci pentru invenție, și e și părtaş la câștigul ce va da fabricarea grupei cumpărătoare.

Mână neagră. Mare spaimă produce în America teroristările unei societăți secrete italiene, zise „mână neagră”. Scrie carte omului cutare, să depună colo ori colo atâța bani, și de nu-i depune, îl omoară ori îi svirle casa în aer cu bombe de dinamită. Mulți au pățit așa. Zilele astea un negustor a căpătat scrisoare să plătească 500 dolari. N'a dus banii unde i-s'a scris. A treia zi prăvălia i-a zburat în vîzduh! Și nu-i pot prinde.

Din mișelile orașelor mari. Următoarea întâmplare destul de iritantă, ne arată și ea câte mișeli toate se coc și se săvîrșesc în orașele mari!

Intr'o zi o femeie s'eracă a făcut arătare la poliția din Pesta, că o doamnă bine îmbrăcată, a venit la

ei și a cumpărat pe bărbatul s'eracei ca să meargă să bată bine pe avocatul cutare, ori să-l chiar omoare! La spus cafeneaua în care umblă avocatul și când ese de acolo, se sară la el, că-l plătește bine, l'a și dat 100 cor. arună. Nainte de-a se întâmpla bătaia însă, poliția a fost și ea la fața locului, și cum doamna venise și ea pe acolo se vadă însăși ce va încăpea pe pelea avocatului, — poliția a prins-o și a dus-o cu sine, luând cu ea protocol. Bătaia fi-rește s'a zădărnicit.

La poliție apoi au eșit la iveală următoarele lucruri edificatoare: Doamna care a comandat bătaia, era soția lui Dr. Simonyi (nainte Schönfeld, jidan). Ea fusese văduvă și rămăsese dela bărbatul său dintâi cu avere frumoasă. Jidanul a lăcomit la creșterea văduvei și a petițo și s'a căsătorit cu ea, în legământul că ea să întabuleze pe el casele ei vrednice 80.000, în schimb el să fie dator a o îngriji cu cinste și delicateță, ca pe soția sa. Așa s'a căsătorit, și jupânul își ea femeea și pleacă în „călătorie de plăcere” la Viena. Aci se opresc. El ia în un hotel de-a treia mână locuință de-o odaie! Femea, deprinsă deacasă cu comoditate, cu cuartirul ei cel mare și frumos, a stat o zi două, în cușca aceea una, apoi a început a cere să se întoarcă napoi la Pesta, la casa și masa lor. Dar bărbatul nu și nu, că el are voe și lipsă să mai stee, și încă mult aci. Femea i-a zis: bine, stai tu și-ți isprăvește ce ai de isprăvit, dar eu n'o să stau aci roabă. Și s'a întors acasă. Bărbatul ei cel bun însă ba, ci a mai șezut frumuseț în Viena câte-va luni și apoi a înaintat la tribunal proces de despărțire față de nevasta sa, pe cuvânt că ea și-a călcat obligământul de soție și l'a părăsit cu necredință. Și-a câștigat procesul! Judecata a declarat-o despărțită de el, iar în înțelesul contractului ce avusese, ea își perdea și dreptul asupra averii transcrise pe bărbat, fiindcă, vezi d-ta, din vina ei ar fi urmat despărțirea. Femea desnădăjduită însă nu s'a lăsat cu una cu două, ci a cerut renouirea procesului, pentru-că avocatul ei și ea, au găsit dovezi nouă în cauză: au aflat adevărat, că jupânul încă pe când s'a căsătorit cu ea, a-vea o draguță mai tină, pe jidanca Löwy Trézi, și el anume a luat aceea o singură odaie în Viena, ca să fie spre neplăcere nevastei sale, și de-o pleca dela el, acasă, la casa lor mare și frumoasă, apoi el pornește procesul de despărțire pentru părăsire cu necredință, — și apoi, avînd acum in-tabulată pe el casa ei cea de 80.000, fi va da drumul și își va duce în casă pe balabusta sa! S'a și pornit procesul de nou și în curînd avea să-i fie pertractarea, și femeea greu înșelată era supărată foc cât pe înșelătorul soț dar poate și mai mult pe avocatul lui, care vîzînd ce nedreptate îi face, tot apără cauza nedreaptă a soțului ei, — și de aceea pusese la cale pe omul cel s'erac, să deo o sfîntă de bătaie la avocatul fără inimă!

Cum s'a deslegat ori se va deslega procesul mai departe, ne privește puțin. Casul însă ne arată de ce rafinerie se folosesc hoții cei în haine domnești, pentru a se fura unii pe alții, chiar în fața legii și sub aripile apărătoare ale ei!

POSTA REDACȚIEI.

Dlul N. Lupan, București. Abonamentul D-Voastră a expirat încă din Iunie anul acesta.

FEL DE FEL

Cel mai luminos oraș, adică orașul iluminat de cele mai multe lamp-e electrice se numește „Stealte” — în America (Statele unite).

Locuitorii acestui oraș sunt luminați de 8500 de lămpi ordinare și 900 lămpi cu arc (Bogen lampen); ei au la dispoziție șapte linii de tranway electric și toate jurnalele din acest oraș se tipăresc cu ajutorul mașinilor electrice,

Prețul New-Yorkului. Insula pe care zace azi New-York-ul au cumpărat-o Olandezii dela Indieni în anul 1668 cu 10 cămeși, 30 părechi de ciorapi, 10 puști, 30 gloanțe, 30 de puști iarba de pușcă, 30 securi, 30 căldări și o tigare de aramă. E de notat că ambele părți au fost foarte îndestulite cu tîrgul făcut.

Cel mai lung pod din lume. În China, lângă Sangang, se află podul Leilor, care e lung de 8 kilometri și jumătate. El e aruncat peste o baie a Mării-Galbine, fiind sprijinit de 300 de stâlpi de piatră; apa e la 70 de picioare sub pod.

Trei sute de lei mari, sculptați în marmoră, sunt așezați de-asupra stălpilor, ale căror capete superioare ies puțin de-asupra podului de o parte și de alta.

Acest pod a fost construit la porunca împăratului Kiling-Long, care a domnit în China pe la sfîrșitul veacului trecut.

Păcătul. Țarul Rusiei Petru-cel-mare, dimisese pe pictorul lui de curte, care era Italian, pentru o cauză bagatelă. El foarte întristat pentru asta i-a mai făcut un tablou Țarului ca cel din urmă.

A desemnat adevărat o muscă, un câne, o viță de vie, și o căpățină de aiu (usturoiu).

Țarului i-a plăcut tabloul și l'a recompensat pentru el.

Abia a nimerit apoi noul pictor de curte — asemenea Italian, — și îndată i-a arătat Țarul ultimul tablou al antecesorului său.

Pictorul mai întâi a încremenit, dar totuși nu s'a putut reținea să nu ridă, și după-ce Țarul l'a întrebat de ce rîde, și vînd că căpăta un răspuns hotărît, pictorul l'a rugat pe Țarul să nu-și răsbune asupra lui, pentru îndrăzneala cea mare a patriotului său și-i zise: Acest tablou arată o vîtmă mare grea: la muscă, italienește îi zic mosca, la viță de vie, vita, la câne, cane și la aiu, allia. Aceste cuvinte cetite repede unul după altul înseamnă: „muscovita canallia” (Muscal de nimica).

Vin de vînzare.

Subscrisul am de vînzare trei buți mari cu vin de cel nou.

EMIL ANDRAE

Orăștie.

Strada ferarilor.

1-3

Publicațiune!

La adunarea generală din 27 Februar 1904, a institutului de credit și economii »Hatiegana« în Hațeg, s'au votat două ajutoare de câte 400 coroane, pentru doi tineri români din comitatul Hunedoarei, cercurile pretoriale Hațeg, Pui, și respective unul pentru învățarea viertului iar celalalt a agriculturii la vre-o școală din patrie.

Drept aceia, prin aceasta se deschide concurs, și doritorii de a primi amintitele ajutoare se invită, ca în 15 zile dela publicare, să-și aștearnă petițiile instruate cu carte de boțez, atestat de purtare, atestat că știu ceti și scrie, și că vorbesc pe lângă limba română, ungurește sau nemțește.

Cei cari știu toate trele limbile vor fi preferiți.

Hațeg, la 6 Sept. 1904.

DIRECȚIUNEA.

„Hatiegana” institut de credit și economii societate pe acții în Hațeg

Az ugynevezet Saratura határon levő 3181 hr. szám körülből 14 kat. holdny II. és III. osztályu földtag szabadkézből eladó,

Ajánlatok Wagner Friedricke urnónek Nagyszebenbe, Sarkantyú utcza 13 sz. alatt czimzendők.

Szászvárosi határ Szaraturának nevezett részében, stb.

„Tipografia Nouă”

a foii „Libertatea”,

să ofere a execută tot felul de tipări-turi: opuri, broșuri, foi, cărți, circulare, anunțuri, etc.

Totți amicii și doritorii de înălțare a ziarului „Libertatea”, sunt rugați a-și executa tipăriurile de cari au lipsă, în

„Tipografia Nouă”

din Orăștie.

Nou croitor pentru Domni și dame în Orăștie.

Sub firma „Wiener Herrn & Damen Schneiderei” s'a deschis cu începere din Iulie a. c. o nouă

CROITORIE DE VIENA

pentru Domni și pentru dame, în Str. *Materii-de-jos*. Nr. 10 în Orăștie.

Conducătorul firmei e Vasile Corvin, care are o praxă de 13 ani în croitorii elegante din Viena și din alte orașe în țeară.

În acest atelier se primește și un

„învățcel”

din familie bună spre învățatură.

Pentru numeroase comande, cari vor fi executate cu cel mai bun gust și chic, — se roagă.

Conducerea croitoriei.

Atelierul de Confețiuni de Dame

at Doamnei

Katharina Dobringer

S'a mutat pe str. Morii Nr. 14.

Cu aceasta ocaziune se aduce la cunoștința on. Doamne și Domnișoare din localitate și jur, că, în *Atelierul de Croitorie* al D-nei *Dobringer*, se primesc, spre inițiere în arta Croitoriei, ori-ce persoane, pentru practică sau învățământ.

Se primesc și Dame cari voiesc a-și confecționa singure toaleta.

Cursul de Croit, între orele 2—6.

Informațiuni se dă la D-na

Katharina Dobringer

Strada Morii (Malom uteza) Nr. 14 Orăștie (Szászváros).

ASIGURĂRI

= contra focului =

În condițiile cele mai favorabile, cu premii mai ușoare ca la alte bănci, primește

„Assicurazioni Generali”

cea mai mare bancă de asigurări din AUSTRO-UNGARIA.

Are numai fonduri proprii (avere agonisită în cei 70 ani de când există) 228 milioane coroane. În fiecare an crește această puternică bancă, cu câte 20,000.000 coroane, creștere curată.

Fiind așa bogată, și la prețuirea pagubelor de foc e mai culanță ca ori-ce altă bancă!

În ORĂȘTIE are agentură principală care primește asigurări. — A se cere informațiuni la administrația acestei foi!

Insertiuni și Reclame

cu prețuri moderate, primește

Administrația acestei foi.